

Turizm Sektörü Yöneticilerinin Aldıkları Lisansüstü Eğitime Yönelik Algıları*

Perceptions of Tourism Sector Managers Towards Their Graduate Program

Doç.Dr. Ebru TARCAN İÇİGEN

Akdeniz Üniversitesi

Turizm Fakültesi

E-posta: ebrutarcan@akdeniz.edu.tr

Orcid Id: 0000-0001-8765-7686

Doç. Dr. Osman ÇALIŞKAN

Akdeniz Üniversitesi

Turizm Fakültesi

E-posta: ocaliskan@akdeniz.edu.tr

Orcid Id: 0000-0002-7802-0816

Dr. Faruk SEYİTOĞLU

Kapadokya Üniversitesi

Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu

E-posta: seyitoglu.f@gmail.com

Orcid Id: 0000-0002-7859-6006

Öz

Araştırmanın amacı tezsiz yüksek lisans yapan turizm sektörü yöneticilerinin aldıkları eğitime yönelik algılarının belirlenmesidir. Araştırmanın verileri çalışmanın analiz birimi olan Turizm İşletmeciliği Tezsiz Yüksek Lisans eğitimi alan turizm sektör yöneticileri ile yapılan bireysel ve odak grup görüşmeleri sonucu elde edilmiştir. Araştırma bulgularında alınan eğitime yönelik algı, alınan eğitimden beklenti ve memnuniyet, alınan eğitimin katkıları, yüksek lisans eğitiminin gerekliliği, alınan eğitimin sosyo-psikolojik yönü, akademi-sektör etkileşimi ve eleştiri ve öneriler olmak üzere yedi tema yer almaktadır. Araştırmanın öne çıkan bulguları katılımcıların aldıkları eğitime yönelik algılarının olumlu olması ve akademi-sektör etkileşiminin gerekliliği şeklindedir. Son olarak bulgular ışığında sektördeki işverenlere, eğitim kurumlarına ve sektör çalışanlarına yönelik öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Turizm Eğitimi, Tezsiz Yüksek Lisans, Nitel Araştırma.

Abstract

The purpose of the study is to determine the perceptions of the managers of the tourism sector towards their postgraduate education. The data was obtained from unit of analysis with master's program students of tourism management those who are also work as manager in the industry by through face-to-face and focus group interviews. According to the research findings seven themes are identified: perception towards education, expectation and satisfaction of the education, contribution of the education, necessity of graduate education, socio-psychological aspect of the education, academy-sector interaction and criticism and suggestions. The prominent findings of the study showed that participants have positive attitudes towards education and academia-sector interaction is necessary. Finally, in the light of the findings, suggestions were given to the employers and employees in the sector and educational institutions.

Key Words: Tourism, Tourism education, Master's program, Qualitative research.

*Çalışmanın ilk bulguları 17. Ulusal Turizm Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuş ve bildiri kitabında yayınlanmıştır.

1. Giriş

Günümüz dünyasında insanlar çok çeşitli nedenlerle turizm olayına katılmakta ve turizm sektörü tarafından üretilen mal ve hizmetlerden yararlanmaktadırlar. Turizm, yapısı gereği emek-yoğun bir sektördür. Üretilen hizmetin kaliteli olması rekabet avantajının sağlanması açısından büyük öneme sahiptir. İstihdamın kalitesinin de sektördeki hizmet kalitesiyle ilişkili olduğu düşünüldüğünde çalışanların eğitim durumu önem arz etmektedir (Kılıç, 2014). Özellikle turizm eğitimi almış bireylerin turizm sektöründe çalışması hizmet kalitesinin artırılmasındaki en önemli unsurlardan birisi olarak görülmektedir (Aydemir, 2008).

Diğer sektörlerde olduğu gibi turizm sektöründe de hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Özellikle sektörde yönetici pozisyonunda çalışanların kendilerini sürekli yenilemesi durumu ortaya çıkmaktadır. Ancak turizm sektörünün yapısı gereği yöneticilerin iş yoğunluğu içerisinde eğitim faaliyetlerine katılması oldukça kısıtlı olmaktadır (Avcı, 2015). Bu bağlamda sektörde orta ve üst kademe yönetici olarak çalışanların kendilerini geliştirmesi, vizyon kazandırması ve çevresine katkı sağlaması gibi olumlu çıktılara uygun olabilecek eğitim öğretim programlarından birisi de tezsiz yüksek lisans programları olmaktadır. Zira tezsiz yüksek lisans programlarında akademik ve mesleki bilgini kazandırılması ve bilginin uygulamada nasıl kullanılacağına aktarılması amaçlanmaktadır (Üzümcü ve Alyakut, 2017).

Bu çalışmanın amacı da turizm işletmelerinde yönetici olarak çalışan ve aynı zamanda turizm alanında tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin aldıkları eğitime yönelik algıları ve aldıkları eğitimin iş hayatlarına etkilerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda konu ile ilgili kavramsal çerçevede turizm eğitimi tanımlanmış, ülkemizdeki turizm eğitimi yapılanması açıklanmış ve yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi irdelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde tezsiz yüksek lisans eğitimi alan ve aynı zamanda turizm sektöründe yönetici olarak çalışanlara yönelik nitel araştırma yürütülmüştür. Araştırma kapsamında doküman incelemesi, bireysel ve odak grup görüşmeleri gibi veri toplama yöntemlerinden faydalanılmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1 Turizm Eğitimi

Turizm olayının gerçekleştirilmesi için ihtiyaç duyulan mesleki, teknik ve özel bilgiler turizm eğitimi ile aktarılmaktadır. Turizm eğitiminin halkta turizm bilincini uyandırmak, emeğe dayalı turizm kesiminde verimliliği artırmak, turistlere doğrudan hizmet veren personele mesleki bilgi ve davranış biçimini kazandırmak, personel yetki, beceri ve sorumlulukları arasında denge kurmayı sağlama amacıyla gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür (Maviş ve Kozak, 1992).

İlgili yazın incelendiğinde turizm eğitimi, turizm ve turizm ekonomisinin halka ve öğrenim gören bireylere öğretilmesi, turizm konusunda kalifiye personel ve yönetici yetiştirilmesi için yapılan çalışmalar olarak açıklanmaktadır (Sezgin, 2001: 135). Diğer taraftan turizm eğitimi bireye, başkalarına doğrudan hizmet etmesini öğretmek bilgi, beceri, hoşgörü ve meslek bilinci kazandıran bir disiplin olarak ele alınmaktadır (Gürdal, 2002:391). Daha kapsamlı bir şekilde ele alındığında turizm eğitimi, toplumda turizm kaynaklarını koruyarak turizm bilinci yerleştirmek, turiste karşı ise saygıya ve konukseverliğe dayalı bir davranış düzeni yerleştirmek olarak tanımlanabilmektedir (Ağaoğlu,1991:37). Turizm eğitimi ile ilgili tanımlar incelendiğinde, turizm eğitimi ile

turizm bilincinin oluşturulması, personel ve yönetici yetiştirilmesi, eşit ve kaliteli hizmet sunulması ve tüm bunlar için gereken davranışların kazandırılmasının amaçlandığı söylenebilir.

Turizm eğitimi, turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli personel ihtiyaını karşılamak amacıyla bireyleri yetiştirmek gibi bir görev üstlendiği için oldukça önemli görülmektedir (nlnen ve Boylu, 2005). Turizm sektöründe hizmet kalitesinin artabilmesi ve böylelikle diğer işletme ve destinasyonlarla rekabet edebilirlik nitelikli personel ile ilişkili olduğundan personel eğitimi önemli görülmektedir (Duman, vd., 2006). Bu bağlamda turizm işletmelerinin elde edeceği rekabet avantajının sunmuş olduğu hizmetin kalitesine bağlı olduğu söylenebilir. Turizm eğitimi almış olan personelin üreteceği hizmetin kalitesinin yüksek olması beklenmektedir. Turizm sektöründe eğitimi personel ihtiyaının karşılanması amacıyla, turizm eğitimi örgün ve yaygın eğitim olarak sürdürülmektedir (Tablo 1).

Tablo 1: Türkiye’de Turizm Eğitimi

TURİZM EĞİTİMİ		
Örgün Eğitim		Yaygın Eğitim
Milli Eğitim Bakanlığı	Yüksek ğretim Kurulu	
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	-n Lisans -Lisans -Lisansüstü Tezli Yüksek Lisans Tezsiz Yüksek Lisans Doktora	Farklı Kurum ve Kuruluşlar Kültür ve Turizm Bakanlığı İŐKUR zel Eğitim Kurumları Halk Eğitim Merkezleri niversiteler (Sertifika Programları) İşletmeler (Hizmet içi Eğitim) Meslek Kuruluşları Belediyeler Sosyal Kuruluşlar Diğer Sendikalar

Kaynak:nlnen ve Boylu (2005); MEB

2.2. Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi

Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi ön lisans, lisans ve lisansüstü olmak üzere  Şekilde yürütülmektedir (Avcıkurt, 2003:26). Öğrenciler n lisans programlarıyla bilgi ve tecrübeyi birleştirmeyi sağlayarak, sektördeki ara elemanların sahip olması gereken nitelikleri kazanabilmektedir. Lisans programlarıyla ise öğrenciler, turizm sektöründe başlangıç düzeyindeki yönetici pozisyonları için eğitilmektedir. Yüksek lisans programlarında ise öğrencilerin, belirli bir kariyere yönlendirilmiş bireyler olarak turizm sektöründe orta ve üst düzey yönetici, danışman ve iyi bir araştırmacı olmak için eğitilmekte olduğu vurgulanmaktadır (Pelit ve Ger 2006:143). Yüksek lisans programları tezli ve tezsiz olmak üzere iki Şekilde yürütülmektedir. Tezli yüksek lisans programları öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğini kazanmasını sağlarken; “tezsiz yüksek lisans programı, öğrenciye mesleki konularda bilgi kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını” göstermektedir (YK, 2016).

Son yıllarda turizm alanında tezsiz yüksek lisans programlarına olan ilgi artmaya başlamıştır. Tezsiz yüksek lisans programları doğrudan özel sektörü hedef kitle olarak belirleyen bir yapıya sahip olarak lisansüstü eğitim içerisinde yer almaktadır. Birçok tezsiz yüksek lisans programında iş tecrübesi istenmesi, merkezi bir sınav olan Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitim Sınavı (ALES) puanı istenmemesi, derslerin akşam saatlerinde yapılması bu programın özel sektör çalışanları tarafından tercih edilebilir hale getirmektedir (<http://www.egitimsohbetleri.com>).

Turizm sektör çalışanları da tezsiz yüksek lisans eğitiminden elde ettiği pratik bilgiler ile iş hayatında kariyer avantajı sağlayabilmektedir. Tezsiz yüksek lisans eğitimi sektör çalışanlarına turizm ile ilgili konularda bilimsel bilgilerin kazandırılması ve mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektedir.

Yukarıdaki bilgilerin ışığında bu çalışmanın amacı, tezsiz yüksek lisans eğitimi alan sektör yöneticilerinin aldıkları eğitime yönelik algılarını belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda katılımcıların aldıkları eğitimin kişisel ve mesleki gelişimlerine katkısının ne yönde olduğu incelenmiştir.

3. Araştırmanın Yöntemi

Nitel araştırmalar, varsayımlarla, daha geniş bir bakış açısıyla, teorik yaklaşımların mümkün olduğu kadar kullanılmasıyla, sosyal veya bireysel problemler ve bunlarla ilişkili insan veya gruplar üzerine odaklanan araştırma problemi ya da problemleriyle başlar (Creswell, 2007; Creswell, 2009). Nitel araştırmalar, olayları ve olguları doğal ortamları içinde tanımlama, katılımcıların bakış açısıyla olayları ve olguları anlama ve yansıtmaya odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nitel araştırma yöntemleri, nicel yöntemlerin aksine, değişik metotlardan yararlanır ve araştırmacıya araştırılmakta olan olguya ilişkin derinlemesine irdeleme olanağı sağlar (Strauss, 2003; Marvasti, 2004). Doğal ortama duyarlı olması, bütüncül yaklaşıma sahip olması, araştırma deseninde esnekliğe sahip olması ve araştırmacının katılımcı rolü olması nitel araştırma yöntemlerinin önemli özellikleri arasındadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Durum çalışmasının seçilmesindeki temel amaç ise bir sosyal olguyu hem bütüncül hem de gerçek dünyası içinde farklı açılardan inceleme olanağı sunmasıdır (Yin, 2014).

3.1. Araştırmanın Katılımcıları ve Veri Toplama

Bu çalışmada Antalya'da faaliyet gösteren turizm işletmelerinde yönetici olarak çalışan ve Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans eğitimine devam eden öğrencilerin aldıkları eğitime yönelik algıları ve aldıkları eğitimin iş hayatlarına etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemi desenlerinden tekli durum deseni kullanılmıştır. Bu desende tek bir analiz birimi bulunmakta ve şu üç durum söz konusu olduğunda kullanılabilir: İlk olarak iyi formüle edilmiş mevcut bir kuramın onaylanması veya çürütülmesi amacıyla kullanılabilir. İkinci durumda ise genel olarak standartların dışında kalan, aykırı veya kendisine özgü durumların incelenmesinde kullanılabilir. Son olarak da daha önce çalışılmamış konularda bu desen kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmada bireysel görüşme, odak grup görüşmesi ve doküman analizi olmak üzere üç farklı nitel veri toplama yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak katılımcıların aldıkları tezsiz yüksek lisans eğitimi ile ilgili görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme sorularından faydalanılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak ortalama 24 dakika sürmüştür. Yapılan kayıtlar daha sonra hiçbir değişiklik yapılmadan olduğu gibi yazılı metne çevrilmiştir. Bireysel görüşmelerin

ardından araştırmaya zengin bir bakış açısı ve geniş bir perspektif kazandırmak amacıyla araştırmacılarla odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmesi yaklaşık 58 dakika sürmüştür. Araştırmada yararlanılan bir diğer veri toplama yöntemi ise dokümanlardır. Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Programı ders müfredatlarının incelenmesi sonucu elde edilen bulgulardır. Bu bağlamda her iki dönemin de ders müfredatları araştırma için birer doküman olarak kabul edilerek veri olarak kullanılmıştır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı tezsiz yüksek lisans eğitimini sürdüren aynı zamanda Antalya'da turizm işletmelerinde yönetici pozisyonunda çalışan 7 kişiyle yüz yüze derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler 2016 yılı Ocak ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Yarı yapılandırılmış soru formu yardımıyla gerçekleştirilmiş görüşmelerde katılımcılara: "Fakültede verilen Tezsiz Lisansüstü eğitim hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Lisansüstü eğitimden beklentileriniz nelerdi? Almakta olduğunuz eğitim beklentilerinizi karşılıyor mu? Almakta olduğunuz eğitimin size katkıları hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu bölümde Tezsiz yüksek lisans yapmayı başkalarına da önerir misiniz? Bunların dışında aldığınız eğitim hakkında eklemek istedikleriniz var mı? gibi sorular yarı yapılandırılmış soru formu aracılığı ile yöneltilmiştir.

3.2. Veri Analizi

Görüşmeler ve doküman incelemesinden elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizinden faydalanılmıştır. Görüşme kayıtları ve doküman incelemesinden elde edilen veriler ilk olarak üç araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmış ve bu kodlar arasındaki ilişkiler belirlenmiştir. Daha sonra bağımsız olarak oluşturulan kod ve temalar bir araya getirilerek düzenleme yapılmış ve son olarak elde edilen ana tema ve söz konusu bu ana temaların ışığında elde edilen alt temalar doğrudan alıntılarla desteklenecek şekilde verilmiştir.

3.3. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın yapı geçerliliğini arttırmak amacıyla bireysel görüşme, odak grup görüşmesi ve doküman analizi olmak üzere birden fazla veri toplama yöntemi kullanılarak veri toplamada çeşitleme yoluna gidilmiştir. Bunun dışında araştırmacılar görüşmeler esnasında yönlendirici veri toplama sürecinde öznel yargılarını belirtmekten mümkün olduğunca kaçınmaya çalışmışlardır. Araştırmanın inandırıcılığı için ise görüşme formunun gelişim aşamasında mevcut yazın incelenerek kavramsal olarak bir çerçeve ortaya çıkarılmıştır. Yapılan içerik analizinde tema ve alt temalar arasındaki ilişkiler kontrol edilerek bütünlük sağlanmıştır. Ayrıca katılımcılar tarafından gönüllü olarak çalışmaya katılmak istediklerine dair izin formu imzalanmıştır. Araştırmanın dış geçerliliğini arttırmak amacıyla araştırma süreci ve bu süreçte yapılanlar (çalışma grubu, veri toplama aracı ve süreci, veri analizi vs.) ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Son olarak araştırmanın iç tutarlığı yani güvenirliliğini arttırmak için bulgulardan bir kısmı doğrudan verilmiştir. Ayrıca görüşmelerden sağlanan veriler üzerinde araştırmacılar ve nitel araştırma konusunda deneyimli bir akademisyen birbirinden bağımsız bir şekilde kodlamalar yapmıştır. Daha sonra ortaya çıkan kodlamalar karşılaştırılarak tutarlılık oranı hesaplanmıştır. Tutarlılık oranının hesaplanması sonucu Kohen kappa katsayısının aritmetik ortalaması "0,75" olarak bulunmuştur. Bu sonuç, 0,61 ile 0,80 arasında olduğu için araştırmada değerlendiriciler arasındaki uyumun önemli düzeyde olduğu ayrıca kodlamanın güvenilir olduğu söylenebilir (Landis ve Koch, 1977).

4. Bulgular

4.1. Katılımcılara ilişkin bulgular

Araştırmanın katılımcıları 31-52 yaş aralığına sahip 3'ü kadın 4'ü de erkek olmak üzere toplam 7 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların tümü Antalya'da 5 yıldızlı otellerde farklı yönetim kademelerinde çalışan; sektörde toplam deneyimleri 6-23 yıl, mevcut işletmede toplam çalışma süreleri 2-18 yıl ve mevcut pozisyonda toplam çalışma süreleri ise 2-18 yıl olan kişilerden oluşmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Pozisyon	Mevcut Pozisyonda Çalışma Süresi	Sektörde Toplam Çalışma Süresi	Mevcut İşletmede Çalışma Süresi
1	Erkek	48	Genel Müdür	7 Yıl	23 Yıl	10 Yıl
2	Erkek	35	Mutfak Bölüm Şefi	2 Yıl	11 Yıl	11 Yıl
3	Kadın	33	Misafir İlişkileri Müdürü	5 Yıl	10 Yıl	4 Yıl
4	Kadın	31	İnsan Kaynakları Müdürü	7 Yıl	12 Yıl	2 Yıl
5	Erkek	33	Muhasebe Müdürü	9 Yıl	16 Yıl	15 Yıl
6	Kadın	32	Eğitim ve Gelişim Müdürü	4 Yıl	6 Yıl	2,5 Yıl
7	Erkek	52	Bölge Müdürü	18 Yıl	29 Yıl	18 Yıl

4.2. Doküman Analizi Bulguları

Doküman analizi Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans 2015-2016 yılı güz ve bahar ders müfredatları kullanılarak yapılmıştır. Dokümanların incelenmesi sonucunda güz döneminde biri zorunlu (Araştırma Yöntemleri) olan toplamda 8 ders bahar yarıyılında ise toplamda 8 seçmeli ders olduğu, bu iki dönemin her birinde öğrencilerin toplamda en fazla 5 ders alabildiği gözlenmiştir. Derslerin her birisinin kredisi 6, söz konusu bu kredilere karşılık gelen ders saati ise 3'tür. Öğrenciler toplamda 10 ders alıp bu derslerden başarılı olduktan sonra üçüncü dönemde Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi'ni de bitirdikten sonra mezun olabilmektedir (<http://sosyalbilim.akdeniz.edu.tr/dersler-katalogu/2015-2016-dersler-katalogu-2/>).

4.3. Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Çalışmadan elde edilen verilerin analiz edilmesinden sonra yedi farklı ana tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar; alınan eğitime yönelik algı, alınan eğitimden beklenti ve memnuniyet, alınan eğitimin katkıları, yüksek lisans eğitiminin gerekliliği, alınan eğitimin sosyo-psikolojik yönü, akademi-sektör etkileşimi ve katılımcıların eleştiri ve önerileri şeklinde sıralanmaktadır.

4.3.1. Alınan eğitime ynelik algı

Elde edilen verilerin içerik analizine tabi tutulması sonucunda katılımcılardan ağırlıklı olarak şu alt temalar elde edilmiştir: Faydalı, farkındalık yaratma, farklı bakış açısı, pratikte uygulanabilirlik, kişisel gelişime katkısı, mesleki gelişime olumlu etkisi, uygulamada yapılanların alt yapısını oğrenme, derslerin verimliliği, zevkli ve faydalı bulma, mesleki anlamda değer katma, alanında uzmanlaşma, araştırmaya yneltilme ve keyif alma. Bu bağlamda genel olarak katılımcıların aldıkları tezsiz yksek lisans eğitimine ynelik algılarının pozitif ynde olduğu sylelenebilir. Bazı katılımcıların konuyla ilgili gnrüşleri aşağıda verilmiştir.

Derslerin verimli olduđunu dűřnuyorum. (Katılımcı 3)

Bize mesleki anlamda değer katsın biraz daha alanımızda uzmanlaşalım diye geldiğimiz için bu amaca hizmet ediyor...dersteki rnekleri sektrede yaşadığımız tecrübelerle kıyaslayabiliyoruz nkű turizm alanında biraz daha uzmanlaşmak amacımız o anlamda ihtiyaımızı karşılıyor. (Katılımcı 4)

Genel eğitimden oldukça memnunum...Turizm hakkındaki operasyonların yşrütölmesi bunların dayandığı yasal zemini ve akademik olarak bunların nasıl olduğunu grebiliyor. (Katılımcı 2)

...benim burada almış olduğum eğitimin çok faydalı olduğunu grdüm, hissettim ve iş hayatımda da bunu yaşıyorum. (Katılımcı 1)

...Çok zevk aldığım derslerim oldu. (Katılımcı 7)

4.3.2. Alınan eğitimden beklenti ve memnuniyet

Genel olarak katılımcıların almış oldukları eğitimin beklentilerini karşıladığı ve eğitimlerinden memnun oldukları sylelenebilir. Bu bağlamda verilerin analiz edilmesiyle beklenti ve memnuniyet ana teması altında bu alt temalar elde edilmiştir: Beklentilerin karşılanması, sektredeki bilgilerin teoriyle pekişmesi, kariyere fayda sağlaması, uzmanlaşma, eksikleri tamamlama, vizyon kazandırma, araştırmaya yneltilmesi, kendini geliştirme, turizmde gnceli yakalamak, akademisyen olma, saygınlık ve ego tatmini. Alınan eğitimden beklenti ve memnuniyet ile ilgili birkaç katılımcının ifadeleri şu ynde olmuştur:

...kendi adıma beklentimi karřılıyor. Yani nkű benim hedefim řuydu: Ben gncel olarak yařamımda eksik kalan noktalarım neler bunları gorem, tespit edeyim bunlar üzerine kendimi geliřtireyim diye dűřündüm. (Katılımcı 1)

...bu benim için bir artı olacak-iş yaşamım da yksek lisans mezunu olmak...araştırmacı kişiliğim daha çok gelişti bunun iş yaşamım da faydalarını grebiliyorum. (Katılımcı 2)

...beklentilerimi karşılıyor. Ben buraya kendimi geliştirmek için geldim... Çalıştığım yerde insanların bana bakış açısını değiştirdi... işimde de daha etkili olmamı sağladı (Katılımcı 3)

Aldığım eğitimden beklentim alanımızda daha fazla uzmanlaşmak ve kariyerimizde de bunun faydalı olmasıydı. Aynı zaman da uzun vadede bir akademik kariyer planlarsak cebimizde kalsın bu...üst dűzey ynetici olarak biraz daha vizyonumu geliştirmek açısından buna ihtiyaç duydum. (Katılımcı 4)

...amacım şeydi: turizm de yükselme aslında, kendi branşımda yükselme... yüksek lisansın bana ne faydası var dersiniz üç bölüme ayırabilirim. Bir tanesi: kişisel markama katkısı olabilir. İkincisi: çevresel katkı yani ben örnek oluyorum bir şekilde hem arkadaşlarıma, hem iş arkadaşlarıma, hem meslek arkadaşlarıma. Üçüncüsü de: mesleki kariyerdeki yükselişle alakalı beklentim var. (Katılımcı 5)

4.3.3. Alınan eğitimin katkıları

Araştırma katılımcılarının aldıkları tezsiz yüksek lisans eğitiminin hem kişisel hem de mesleki gelişim anlamında önemli derecede katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde tezsiz yüksek lisans eğitiminin başlıca katkıları: Analitik bakış açısı kazandırma, mantıklı düşünme, doğru karar verme, bilimsel düşünme, misafirlerin bakış açısının pozitif olması, araştırmayı öğrenme, takdir edilmek, rol model olma, özgüvenin artması, sektörde imaj, donanımlı alt yapı sağlama, sunum tekniklerine katkı, karar almaya olumlu etki, beyin fırtınası ve farklı projeler yapmak şeklinde alt temalar halinde sıralanabilir. Bu alt temaları destekleyen bir kısım katılımcı görüşleri ifade edildiği gibi sunulmaktadır.

...beyin fırtınası yapma ihtiyacı verdi ve başka dallarda düşünme yetisi kazandırmaya yönelikti hoşuma da gitti. Farklı farklı şeyler de farklı farklı projeler yaptık. (Katılımcı 7)

Şu an artısını gördüğüm tek alan takdir. Takdir edilmek...bir kere itibar katkısı var, bunu çok net görebiliyorum. (Katılımcı 5)

...daha bilinçli bir şekilde karar almamıza etkili olduğunu söyleyebilirim (Katılımcı 6)

Önceden ben çok araştırmazdım her şeyi şimdi aklıma bir şey geliyor ve hemen araştırmaya başlıyorum veya işte araştırdığım şeyin sonuçlarını öğrenmek istiyorum...daha mantıklı düşünmeme ve karar vermeme yardımcı oluyor aynı zamanda ve hep bilimsel düşünüyorum...yüksek lisans yaptığımı duyan müşteriler bile pozitif bakıyor olaya. Onlarla ilgili bile olumlu dönüşler alıyorum. (Katılımcı 3)

...vizyonel olarak bakabilmek, analitik olarak farklı değerlendirebilmek, soru mekanizmasını daha farklı boyutlara çekebilmek...düşün ve yarata itti beni aslında yani en büyük yararı bu. (Katılımcı 1)

4.3.4. Yüksek lisans eğitiminin gerekliliği

Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşme esnasında almış oldukları eğitimi başkalarına da önerilebilecek düzeyde algıya sahip oldukları izlenimi daha çok ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda yine katılımcıların sunmuş olduğu görüşlere dayanarak tezsiz yüksek lisans eğitiminin alınmasının gerekli görüldüğü belirtilebilir. Bu bağlamda katılımcıların görüşleri esas alınarak tezsiz yüksek lisans eğitiminin gerekliliği konusu şu alt temalarla desteklenebilir: Eğitimin değer katması, kendini yenileme, faydalı, katılımcı eğitim, mesleki gelişime katkı, farklı bakış açısı, kişisel gelişim, farklı konularda araştırma yapmak ve farkındalığı artırma. Katılımcıların bu konuya ilişkin bazı görüşler aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir.

...derslerde aldığım kendi adıma aldığım o bilgilerin hakikaten değerli olduğunu gördüğüm için ben bütün arkadaşlarıma bunu öneriyorum... (Katılımcı 1)

...farklı araştırmalar yapıyorsunuz. Hiç aklınıza gelmeyen şeyleri görebiliyorsunuz (Katılımcı 7)

Bu bölümde tezsiz yüksek lisans yapmayı başkalarına da öneririm. Turizm alanında çalışan kişilerin bu eğitimi almaları hem kendilerine hem de mesleki anlamda birçok şey katacaktır. (Katılımcı 2)

Tezsiz Yüksek lisans yapmayı başkalarına öneriyorum, önerdim arkadaşlarıma oteldeki yönetici arkadaşlarıma. Önermemin sebebi de şu...ben gerçekten kendimi geliştirdiğimi lanse edebiliyorum bunları görebiliyor insanlar...ben öğrendiğim bilgileri anlatabiliyorum. (Katılımcı 3)

4.3.5. Alınan eğitimin sosyo-psikolojik yönü

Gerçekleştirilen görüşme esnasında alınan eğitimin katılımcılara sosyal ve psikolojik yönden katkı sağladığı görülmüştür. Bu bağlamda şu alt temalar elde edilmiştir: farklı ortamda bulunmanın pozitif etkisi, eğitimden haz alma, eğitimin keyifli bir etiket olması, öğrenci psikolojisine dönüş, yeni bilgiler öğrenme isteğinin artması, çevresindeki insanlardan takdir görme, çevresindeki insanların ve çalışanlarının bakış açısının değişmesi. Bazı katılımcılar bu temaya ilişkin görüşlerini aşağıdaki ifadelerle belirtilmiştir.

... çünkü çalışan artık farklı bir gözle bakıyor. İşletmeci de farklı bir gözle bakıyor.(Katılımcı 2)

.... Hani turizmden çok mutluyum hani modunda ve sonra başladığımıza da inanamadılar. Söylediniz ve yaptınız hani böyle bir algı var o kadar uzak bunu anlatmak gerekiyor diye düşünüyorum. (katılımcı 4)

... Stres atma yöntemi de bir yandan farklı bir ortam var rol değişikliği, yöneticinin verdiği sorumluluktan bir an öğrenci kısmını düşünmeniz psikolojik olarak rahatlama. (Katılımcı 6)

4.3.6. Akademi-sektör etkileşimi

Katılımcılarla yapılan bireysel ve odak grup görüşmelerine göre genel olarak sektör ile akademinin etkileşim halinde olması gerektiği ve tezsiz yüksek lisans eğitimini bu etkileşimi sağlamada etkili bir araç rolü oynadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu temaya ilişkin alt temalar ise sektörle uyumlu ders programının olması, sektörü bilimsel olarak değerlendirme, turizm alanında yapılan bilimsel araştırma sonuçlarından sektörün faydalanmasının sağlanması, sektör çalışanına katkı sağlayan eğitim olması, programdaki eğitimcilerin sektörü tanıma fırsatı sağlaması, eğitimin sektör ile üniversiteyi birleştirici rolü üstlenmesi olarak sıralanmaktadır. Bu temaya ilişkin bazı görüşler aşağıda yer almaktadır.

... sektörde daha güncel örnekler konular. Yani eğitimin içerikleri sektörden güncel konular olması (Katılımcı 6)

... Bunu da üniversiteye büyük bir görev düşüyor. Şehirde bir üniversite var. Akdeniz üniversitesi kocaman bir üniversite bunu hissetmek lazım sektörün bunu hissetmesi lazım turizmin top noktasında Türkiye için. (Katılımcı 4)

... ama bunun böyle olması çok gerçekten güzel ve bence sektörde çalışan ve kendini geliştirmek isteyen bir çok insan olduğunu düşünüyorum bu yüzden de onları

tetikleyici bir şey yani bunun kesinlikle sektöre katkısı olacağını düşünüyorum turizm sektörüne çünkü insanların bakış açısı değişiyor biz yaptık yüksek lisansı mesela bizden görenler onlarda yapmak isteyecekler diyecek ki bu benden bir tık önde nasıl oluyor (Katılımcı 4)

4.3.7. Katılımcıların eleştirisi ve önerileri

Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşme esnasında almış oldukları eğitime yönelik bazı eleştirisi ve önerilerine bakıldığında şu alt temalar elde edilmiştir: sektörle uyumlu eğitim, ders içeriklerinin iyileştirilmesi, ders anlatımının pratikle ilişkilendirilmesi ve monoton ders anlatımı, ders kayıtlarında bilgilendirme eksikliği, otomasyon sisteminin işlevsel hale getirilmesi, tezsiz yüksek lisans eğitiminin tanıtım eksikliği. Konuyla ilgili bir kısım ifade aşağıdaki gibidir.

...şu anda çalıştığımız operasyonlara yönelik eğitimler de olabilir...aktif olarak şunda operasyondaki doğrudan faydalanabileceğimiz bilgilerde eklenebilir. Eğer bu konular da olursa daha faydalı olacağını düşünüyorum (Katılımcı 2)

Müfredat bence biraz farklılaştırılabilir. Farklı dersler eklenebilir. Bence rehberlik üzerine bazı dersler eklenebilir (Katılımcı 3)

Zaman zaman anlaşılmayan konular olabiliyor. Onların biraz daha hani normal hayatta ve iş yaşamında uygulanabilirliği konusunda daha pratik olması sağlanabilir. O konuda ufak tefek sıkıntılar var. (Katılımcı 4)

Uygulama anlamın da dersler geliştirilebilir. Mesela görmüş olduğumuz derslerde sektöre gittiğimiz zaman uygulama yapamıyoruz. O nedenle ilişkilendirilmesi gerekiyor. (Katılımcı 6)

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada turizm sektöründe yönetici olarak çalışan tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin aldıkları eğitime yönelik algıları ve aldıkları eğitimin iş hayatına etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler analiz edilerek alınan eğitime yönelik algı, alınan eğitimden beklenti ve memnuniyet, alınan eğitimin katkıları, yüksek lisans eğitiminin gerekliliği, alınan eğitimin sosyo-psikolojik yönü, akademi-sektör etkileşimi ve katılımcıların eleştirisi ve önerileri olmak üzere yedi farklı tema belirlenmiştir. Sonuç olarak araştırmaya dâhil edilen tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin aldıkları eğitime yönelik algılarının olumlu yönde olduğu, beklentilerinin karşılandığı ve genel olarak memnun oldukları söylenebilir. Ayrıca alınan eğitimin hem kişisel hem de mesleki gelişimlerine katkı sağladığı, sosyal ve psikolojik yönü olduğu ve aldıkları eğitimi gerekli görerek çevresindeki kişilere de önerdikleri görüşü hâkimdir. Çalışmanın bulgularından akademi sektör etkileşimi temasına odaklanılarak sektördeki işverenlere, turizm alanında eğitim veren üniversitelere ve sektörde çalışanlara bazı önerilerde bulunulabilir.

Turizm sektöründeki işverenlerin lisansüstü turizm eğitiminin önemini kavrayarak özellikle yönetici olarak çalışan personelinin lisansüstü eğitim alma konusunda teşvik edici olmaları ve bu konuda kolaylık sağlamaları önerilebilir. Turizm gibi çevresel faktörlerden kolayca etkilenebilen sektörlerde çalışan yöneticilerin lisansüstü eğitim almaları daha stratejik ve analitik düşünebilmeleri açısından önemli ve gerekli görülmektedir. Özellikle işletmenin vizyonu için alınabilecek kritik kararlarda aldıkları eğitim önemli rol oynayabilir (Avcı, 2015). Böylelikle değişen sektör dinamiklerinin

farkında olup daha proaktif yaklaşımlar sergileyebilirler. Ayrıca aldıkları bu eğitimler yöneticinin davranış geliştirmesine katkı sağlayarak, iç ve dış paydaşlarla iletişim, astlarını motive etme ve ekip çalışması ortamı yaratma gibi örgütsel konularda da yansımaları olabilecektir. Diğer taraftan lisansüstü eğitim veren kurumların da ders müfredatlarını oluştururken sektörle uyumlu ve eğitim alanların beklentilerini karşılayabilecek düzeyde olmasına özen göstermesi önerilmektedir (Üzümcü ve Alyakut, 2017). Turizm sektör yöneticilerinin bu eğitime devam etmeleri akademik turizm eğitiminin güçlü yönlerinden birisi olarak değerlendirilebilir (Akoğlan Kozak, 2009). Turizm sektöründe çalışanların kişisel ve mesleki gelişimleri açısından lisansüstü eğitim görmeleri gerekli görüldüğünden bu yönde çaba sarf etmeleri önerilmektedir (Avcı, 2015).

Türkiye’de turizm alanında tezsiz yüksek lisans programı olan eğitim kurumlarında öğrenci olan sektör yöneticilerinin aldıkları eğitime yönelik algılarını araştıran çalışmaların turizm literatüründe sınırlı olması sebebiyle bu çalışmanın mevcut literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Başka çalışmalarda bu araştırmaya dâhil edilen yöneticilerin sorumluluğundaki çalışanların üzerinde araştırma yapılarak yöneticilerine yönelik algıları belirlenebilir. Eğitim, bireylerde davranış değişikliği yaratma, gerekli bilgi, beceri ve anlayışları edinme süreci olarak ifade edildiğinden, araştırmaya dâhil edilen yöneticilerle ilerleyen süreçte tekrar araştırma yapılarak aldıkları eğitimin çıktıları belirlenebilir. Araştırmaya katılan sektör yöneticileri ile bire bir görüşmelerin dışında odak grup görüşmesi de yapılabilir. Turizm alanında tezsiz yüksek lisans programı olan farklı üniversitelerde eğitim gören sektör yöneticileri üzerinde de araştırma yapılarak daha genelleysel bulgulara ulaşılabılır.

6. Kaynakça

- Ağaoğlu, O.K. (1991). *Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Etkenliği*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- Akoğlan Kozak, M. (2009). ‘Akademik Turizm Eğitimi Üzerine Bir Durum Analizi’ *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)* Bahar (22). ss. 1-20.
- Avcı, N. (2015). ‘Otel İşletmelerinde Yönetici Yetkinliklerinin Analizi: İzmir Örneği’ *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26 (1), Bahar. ss. 7-16.
- Avcıkurt, C. (2003). *Turizmin Güncel Sorunları*. Ders Notu, Balıkesir.
- Aydemir, B. (2008). Türkiye’de Turizm Eğitimi: Kültür ve Turizm Bakanlığı Örneği. *Uzmanlık Tezi*, Ankara.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Second Edition. USA: Sage Publication.
- Creswell, J. W. (2009). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*, Third Edition, USA: Sage Publication.
- Duman, T., Tepeci, M. ve Unur, K. (2006). ‘Mersin’de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi’ *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17 (1), ss. 51-69.
- Gürdal, M. (2002). ‘Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma Eğitimin Kalitesi-Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri.’ *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı*, Ankara, ss. 391-400.
- Kılıç, Y. (2014). ‘Turizm Sektörü İstihdamının Eğitim Durumu ve İnsan Gücü Planlaması’ *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1).ss.419-436.
- Landis, J. R. ve Koch, G. G. (1977). ‘The Measurement of Observer Agreement for Categorical Data’ *Biometrics*, 33, ss.159-174.

- Marvasti, A. B. (2004). *Qualitativ eResearch in Sociology*. United Kingdom: USA: SagePublication.
- Maviş, F. ve Kozak S. (1992). *Meslek Yüksekokullarında Turizm Programı ve Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu Turizm Otelcilik Ders Programı*. Turizm Eğitimi Konferansı-Workshop. Yorum Basım Yayın, Ankara, ss.169-172.
- Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). 'Turizm Alanında Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletmelerinde Yaptıkları Stajları Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma' *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, ss. 139-164.
- Sezgin, O. M. (2001). *Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Strauss, A.L. (2003). *Qualitative Data Analysis for Social Scientists*. Cambridge University Press, UK: Fourteenth Printing.
- Ünlüönen, K. ve Boylu, Y. (2005). 'Türkiye'de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi' *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Bahar 3(12),ss.11-32.
- Üzümcü, T. P. ve Alyakut Ö. (2017). 'Turizm Eğitimcileri Perspektifinden Turizm Eğitimi' *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (51) ss. 807-823.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2014). *Case StudyResearch: Design andMethods*. Sage Publications, 5th Edition, USA.

İnternet Kaynakları

- Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dersler Kataloğu. [URL: <http://sosyalbilim.akdeniz.edu.tr/dersler-katalogu/2015-2016-dersler-katalogu-2/>] (Erişim Tarihi:13 Mart 2016).
- MEB (2016). IX. Millî Eğitim Şûrası, [URL: http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/suralar/9_sura.pdf] (Erişim Tarihi: 17 Mayıs 2016).
- Eğitim sohbetleri (2016). Tezli Yüksek Lisans ile Tezsiz Yüksek Lisans Arasındaki Farklar, [URL: <http://www.egitimsohbetleri.com/2014/11/tezli-yuksekk-lisans-tezsiz-yuksekk-lisans-farklari.html>] (Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2016).
- YÖK (2016). Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, [URL: http://www.yok.gov.tr/documents/10279/23688337/lisansustu_egitim_ve_ogretim_y%C3%B6netmeliği.pdf/8451c3e1-7975-40f1-bc81-3ca01cb288c8] (Erişim 10 Mayıs 2016).